

CONSIDERAȚII ASUPRA CUVINTELOR DE ORIGINE ENGLEZĂ ÎN STILUL BELETRISTIC: SCRISORILE LUI C. NEGRUZZI

Viewpoints on the English Words into Belletristic Style: Letters by C. Negruzzi

In this paper, our purpose is to bring into light some aspects of the English words that we identify into the process of reading belletristic literature, specific to the XIX-th century. In this case, we refer to the so-called *Scrisori/Letters* that Constantin Negruzzi wrote in different situations, using words of different origins: French words, English words, German words. Our objective is to reveal the manner in which C. Negruzzi used in his literary work, words of English origin and to try to explain how these words are perceived at the level of our Romanian Lexis.

Key-words: *Romanian lexis, etymology, English words, semantic assimilation*

I. În secolul actual, al XXI-lea, este evident faptul că anglicismele sunt adecvate unor domenii specializate (informatică, economie, modă, afaceri, sport, media, gastronomie etc.), însă le putem identifica și în vorbirea actuală, unde sunt folosite chiar abuziv, din dorința comunicatorului „de a fi la modă” și de a impresiona auditorul, prin termeni ce au etimon englez, dar care nu-și au rostul în comunicare, fiindcă în lexicul limbii române, avem corespondent lexemic propriu-zis. Punem în discuție noi termeni identificați în media, de tipul: *influencer*, *mainstream*, *hipster* (amer.), *challenger* etc. sau cuvinte folosite atât de agresiv în vorbire de genul: la achitarea unei plăți, de cele mai multe ori, ne este adresată întrebarea:

d.e.1 „Cum plățiți?” „Cash sau card?”. Deseori, în același context al comunicării, sunt folosite atât anglicismul *cash*, cât și românescul *numerar*: „Cum plățiți? /Cash, numerar sau card?”, intervenind în comunicare, fenomenul redundanței lingvistice:

Un alt cuvânt ce are etimon englez este *discount*. Și acesta este utilizat în mod abuziv în comunicare sau pe diferite afișe din magazinele de cumpărături ș.a.

d.e.2 „La Kaufland, este perioada marilor *discounturi*”².

Reținem faptul că în lexicul românesc, este cuvântul „reducere”, care nu mai este folosit sau este prea puțin utilizat în comunicare, odată cu asimilarea semantică a anglicismului “discount” în română. Și exemplele pot continua.

II. Putem remarca faptul că în zilele noastre, cuvintele ce au etimon englez sunt foarte utilizate atât în comunicarea orală, cât și în cea scrisă, confruntându-ne, cu așa-numitul fenomen al *anglomaniei*. De aceea, ne-am dorit să scoatem în evidență faptul dacă anglicismele sunt folosite cu o așa de mare frecvență și în secolul al XIX-lea. În acest sens, am ales spre analiză, din stilul beletristic, câteva fragmente din *Scrisorile* lui Constantin Negruzzi.

III. A treia grupă din scrierile lui Constantin Negruzzi o formează *Scrisorile*, estimativ, 30 de fragmente literare, pline de haz, ironie, savoare și culoare specifică

¹ Universitatea „Vasile Alecsandri din Bacău”.

² Afiș ce a apărut la Kaufland în luna septembrie 2019.

secolului al XIX-lea. În unele, se găsesc observații critice și satirice asupra obiceiurilor societății; în altele, sunt notițe despre diferiți scriitori (Scavinski, Alexandru Donici), în alte *Scrisori*, există amintiri personale sau povestiri din istoria țării. Tonul este, în general, glumeț, potrivit cu genul acesta, chiar și atunci când sunt abordate aspecte serioase și se tratează diverse aspecte cum sunt cele privitoare la ortografie și la limbă. *Scrisorile* au fost publicate antum în volumul *Negru pe alb*³.

Scrierile literare arată că ceea ce oferă textului lui Constantin Negruzzi acea tonalitate colocvială este simțul ironiei și al autoironiei superioare, simț capabil de a-și exercita funcțiile sub forme de o inepuizabilă diversitate⁴. Autorul utilizează tipul de ironie reflexiv-moralistă, care îi determină pe cititori mai degrabă să zâmbească atent decât să izbucnească în râs. Astfel, faimoasele „fiziologii” din „*Scrisorile*” II (*Rețetă*), și IX (*Fiziologia provincialului*) constituie dovezi ale concepției portretului literar ca o construcție analitico-descriptivă, în manieră clasică. „*Scrisoarea IV*” reprezintă o scriere inimitabilă prin deliciul amestecului de elemente tragice și comice, Constantin Negruzzi realizând un așa-zis „portret” al „poetului necunoscut”, Daniil Scavinski. „*Scrisorile*” V (*Iepurărie*), XX (*Statistica lupilor*) și XXIV (*Un vis*) se aseamănă cu *Momentele și schițele* lui I.L. Caragiale, prin ironizarea unor moravuri ale societății din secolul al XIX-lea. În „*Scrisorile*” VIII (*Pentru ce țiganii nu sunt români*) și XXII (*Istoria unei plăcinte*) este readusă în prim-plan preferința autorului pentru snoava de tip parabolic, în descendență balcanico-orientală, iar spiritul paremiologic și efectele sale sunt evidențiate în „*Scrisoarea XII*” (*Picală și Tîndală*), aceasta fiind urmată de *Scrisorile* XIII (*Lumînărică*), XXVII (*Un profeș de la 1826*) și XXV (*Om de țară*), în care amestecul dintre pamflet și reportaj devine elocvent, iar cel dintre reportaj și eseu poate fi identificat în „*Scrisorile*” XXVIII: *Pelerinagiu* și XXX: *Băile de la Ems*.

În „*Scrisoarea XXX*” (*Băile de la Ems*), Constantin Negruzzi realizează o călătorie în Germania atât pentru a face o vizită copiilor săi, aflați la studiu în Berlin, cât și pentru a urma un tratament balnear la Ems. C. Negruzzi îmbină într-o manieră observabilă ironia cu umorul, evidențiind comportamentul unei societăți alcătuite din „... câțiva lorzi englezi” lângă care stă generalul rus Enghelhard,

ce vorbește c-un june ofițer din marina franceză, care-și perdu un picior la Crâm.
Ei fumă și conversează cu atâta familiaritate, încât n-ai gândi că sunt dușmani.
Precum vedeți, nu se poate nime jălui că nu e în bună companie, dar – o rezic –
petrecerea e sarbedă, și viața îndestul de monotonă⁵.

Ironia și nota comică sunt resimțite chiar în prezentarea „societății alese”, care vizitează constant Băile de la Ems. Astfel, prin intermediul „*Scrisorii XXX*” a lui Constantin Negruzzi, devenim martorii unei societăți din care fac parte:

Băile de la Ems sunt frecventate de o societate aleasă. Pe la începutul timpului
curei vin nemții, rușii, leșii; iar în iulie năvălesc francezii și englezii; atunci
nemțoaicele se eclipsează de crinolina și volanele parizienelor; însă deși eticheta

³ https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Constantin_Negruzzi, consultat vineri, 7 august 2020, ora: 13.10.

⁴ Nicolae Ciobanu, postfață și bibliografie asupra cărții lui Constantin Negruzzi, *Păcatele tinerețelor*, București, Minerva, 1986, p. 374.

⁵ „*Scrisoarea XXX*” (*Băile de la Ems*) în *Păcatele tinerețelor*, op. cit., p. 337.

face petrecerea îndestul de monotonă, cel puțin ai mângăierea că te găsești într-o adunare cumsecade. De la 7 și până la 9 oare, vezi trecând pe promenadă feluri de figuri care de care mai țănoșe. Vezi acest ofițer care se plimbă la braț cu un june elegant în civil? Unul e duca de Meiningen și celalalt prințul Gheorghe de Prusia. Iată contele de Morny. Văzându-l cineva fără nicio decorație, vorbind operă și Bois de Boulogne cu contesa d'Imécourt, ar zice că e un *fașionabil* de la *jockey-club*, iar nicidecum președintele corpului legislativ, și intîmul lui Napoleon III. Dar figura astă poznașă ce face să rădă pe duca de Richelieu? Acesta-i Levassor, comicul de la Palais-Royal, care a venit aici ca să ne facă să petrecem câteva seri vesele. Iată doamna Calerghi, fiica lui Neselrode, prințesa Rezinska, contesa Potoțca ș.a.⁶

Am consemnat în cadrul rezumatului că autorul folosește în *Scrisori* cuvinte și expresii ce au diferite origini: greacă, germană, franceză, engleză etc. Atenția noastră este focalizată pe cuvintele și expresiile ce au etimon englez și dorim să aducem în prim-plan, modul în care acestea se încadrează fonetic, se adaptează morfologic și sunt asimilate semantic în lexicul limbii române. De asemenea, dorim să observăm prin aceste aspecte metodologice, de ce Constantin Negruzzi apelează la aceste lexeme de origine engleză în *Scrisori* și care este utilitatea acestor structuri engleze, în *Scrisorile* sale?

În textul de mai sus, pot fi identificate câteva lexeme ce au etimon englez, și anume:

- d.e.₁** ▪ *fașionabil*, -ă adj. „conform modei; sclivisit”. (<fr. *fashionable*), cf. **DAN**⁷, s.v.
 ▪ rom. *fașionabil*, -ă a [At: ODOBESCU, S. III, 149/P: ~și-o~/Pl: ~i, ~e/E: eg *fashionable*, fr. *fashionable*] (Înv) **1.** „Care aparține modei lumii elegante”. **2.** „Care se referă la moda lumii elegante”. cf. **MDA**⁸, s.v.
 ▪ rom. *fașionabil* (rar) (și-o-) adj. m., pl. „fașionabili; f. fașionabilă, pl. fașionabile”, cf. **DOOM**₂, s.v.
 ▪ engl. *fashionable* ['fæʃənəbəl] **I.** adj. „următor”; „potrivit pentru”; „influențat de moda curentă”, cf. **DEA**⁹, s.v.

a) Din punct de vedere fonetic, constatăm modificări sub aspectul vocalic: [æ] deschis, scurt și nerotunjit este asimilat în română, prin vocala deschisă, centrală și neutră [a], iar [ə] scurt, semideschis și nerotunjit este redat în română tot prin vocala deschisă [a]. Prin urmare, în română, forma românică *fașionabil*¹⁰ este adaptată fonetic. Fenomenul fonetic este transfonemizare de gradul al III-lea.

b) În limba română, unitatea lexicală *fașionabil/fașionabilu* este adjectiv variabil cu două terminații **0-ă** și cu patru forme flexionare: **0-ă**(sg.)/**i-e**(pl.). În limba engleză, lexemul poate fi atât adjectiv invariabil, cât și substantiv utilizat de preferință

⁶ *Ibidem*.

⁷ Florin Marcu, *Dicționar actualizat de neologisme (DAN)*, București, Saeculum I.O., 2013, s.v. *fașionabil*.

⁸ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Micul dicționar academic (MDA)*, vol. I-IV, București, Univers Enciclopedic, 2001-2003, s.v. *fașionabil*.

⁹ Manfred Görlach, *A Dictionary of European Anglicisms (DEA)*, Oxford University Press, 2005, s.v. *fashionable*.

¹⁰ Să se vadă **DEA**: Rm *fașionabil* [faʃionabil]. Cuvântul a intrat în lexicul limbii române, pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, prin intermediul limbii franceze, în calitate de limbă de contact. Forma *fașionabil* este arhaică și este împrumutată din fr. [faʃjɔnabl?], cuvânt care datează în lexicul limbii franceze, începând cu secolul al XIX-lea.

la plural și desemnând „persoane din lumea bună, persoane mondene”. Fenomenul morfematic constă în transmorfemizare de gradul al III-lea.

c) Sensurile lexicatice din limba engleză sunt asimilate semantic în limba română.

Sesizăm că anglicismul derivat *fashionable* a fost asimilat în română prin înlocuirea sufixului adjectival de origine romanică *-able* [care arată posibilitatea acțiunii sau stării exprimate de substantivele denumite: (*capable*, *understandable*, *readable*, *detestable*)] cu sufixul românesc corespunzător: *-bil*.

d)/e) În calitate de sinonime parțiale, menționăm următoarele lexeme: *modern*, *elegant*, *distins*, *trendy* etc. Cuvintele aflate în relație antonimică cu structura semantică a lexemului *fașionabil* sunt: *folosit*, *purtat*, *uzat*, *demodat*, *învechit*, *ponosit*, *sărăcăcios* etc.

Forma *fașionabilu* este folosită în mod deosebit în limbajul colocvial-familiar.

d.e.2 *jockey*-(club)

▪ *jochéu* – s.m. „călăreț profesionist care călărește caii la curse și la antrenamente”. (< fr., engl. *jockey*), cf. **DAN**, s.v.

▪ *jochéu* s.m., art. *jochéul*; pl. *jochéi*, art. *jochéii*, cf. **DOOM**₂, s.v.

▪ *jochéu*, *jochei* s.m. „călăreț profesionist care conduce caii la întreceri și la antrenamente: *iapa sură, pe care o încalecă un jocheu al nu știu cărui domn, era mai mare* NEGR. [<fr., engl. *jockey*], cf. **NDULR**¹¹, s.v.

▪ *jockey* ['dʒɔki] 1. „jocheu”; 2. „escroc, pungaș”; 3. „intermediar necinstit” 4. „geambaș”, cf. **DEA**: (**Rm**=<**Ejochei [ʒokej])¹², s.v.**

a) Din punct de vedere fonetic, gradul transfonemizării este al III-lea. Lexemul *jocheu* are o formă românizată.

b) Morfologic, unitatea lexicală *jocheu* este un substantiv comun, de genul masculin. Gradul transmorfemizării este al III-lea.

c) În română, a fost asimilat doar sensul 1 al lexemului din engleză. Procedul poartă denumirea de restricție semantică. Etimologia lexemului este multiplă: < fr., engl. *jockey*.

d)/e) În calitate de sinonim, precizăm lexemul *călăreț*. Nu sunt înregistrate lexeme paronimice, antonimice, hiponimice sau hiperonimice.

d.e.3 *steeplechase* s.n. „cursă hipică cu obstacole variate”. (< engl. *steeple-chase*), cf. **DAN**, s.v.

▪ *steeplechase* (angl.) [pron. stéplceis] (stee-ple-chase) s.n., art. *steeplechase-ul*, cf. **DOOM**₂, s.v.

▪ *steeple-chase* ['sti:pəl tʃeis] s. „curse de cai cu obstacole”, cf. **DEA**, s.v.

a) Gradul de transfonemizare este al II-lea. Remarcăm, din punct de vedere fonetic, o schimbare vocalică:

▪ engl. [i:] – vocală anterioară, închisă, accentuată, nerotunjită și lungă > rom. [i] – vocală anterioară, închisă, nerotunjită.

¹¹ Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul dicționar universal al limbii române (NDULR)*, București, Litera Internațional, 2006, s.v. *jocheu*.

¹² În **DEA**, **Rm** <**Ejochei [ʒokej] este un substantiv de genul masculin, specific secolului al XIX-lea, care a pătruns în limba engleză prin intermediul limbii franceze Fr [ʒ] (forma lexemului în franceză nu era definită la sfârșitul secolului al XIX-lea). În limba română, forma *jocheu* [ʒokew] este înregistrată la mijlocul secolului al XX-lea, prin contactul cu limba franceză [ʒoke].**

b) Gradul de transmorfeizare este I. În română, lexemul este un substantiv comun, de genul neutru. Unitatea lexicală poate fi articulată cu articolul hotărât enclitic **-l: steeplechase-ul**¹³.

c) Lexemul are o etimologie unică: < engl. **steeple-chase**.

d)/e) În calitate de sinonime, menționăm sinonimul parțial: *cursă* (hipică). Nu sunt înregistrate unități lexicale antonimice, paronimice, derivate, hiponimice, hiperonimice.

În „Scrisoarea XXX” (*Băile de la Ems*), cuvântul **steeple chase** apare în contextul următor, ce are o ușoară notă de ironie:

Altă dată, că la promenadă va juca muzica militară. Nu te-amăgi însă; ai s-auzi tot acele arii, tot acei muzicanți, dar în haine militarești. Uneori e un **steeple chase** de nou soi. Într-o dimineață am văzut că se strânsese toți magararii din Ems și împregiurimi, cu urechiații lor cursieri. Întrebând ce va să zică asta, un poznaș ne răspunse că se pregătise cavaleria ducăi de Nassau ca să meargă să iaie Sevastopolul; era o alergare de magari, unde biruitorul se poartă pe una și singura stradă a Emsului, ca un triumfător roman”¹⁴.

Un alt cuvânt ce are etimon englez este **beefsteak**, pe care Constantin Negruzzi îl folosește în „Scrisoarea XX” (*Pelerinagiu*), urmând aceeași notă a unui fin umor:

Unul, cum un urs a îmbrătoșat pre un vânător, care de atunci nu mai îmbrătoșează pre nime; altul, cum un alt urs a smucit sineța din mâna vânătorului, și i-a sfărmat-o de cap. Altul iar, cum un al treile urs a luat pre un vânător subsuoară, și l-a dus în bârlogul său, unde l-a făcut **beefsteak** pentru puii săi; altul cum... ș.c.l.¹⁵.

d.e.4 ▪ rom. **biftec** [biftek], -ă – s. n. „friptură din mușchi de vacă, muiată în unt topit, condimentată și puțin prăjită”. (< fr. **bifteck**, engl. **beef-steak**), cf. DAN, s.v.

▪ **biftec** „s. n., pl. **biftecuri**”, cf. DOOM¹⁶₂, s.v.

▪ **biftec** sn [At: 1. IONESCU, M. 684/V: (îrg) ~ *tigă sf, beefstek, befsteeck*/A: ~ *tec*/pl: ~ *uri*/E: fr *bifteck*] 1. „Felie de carne de vacă friptă”. 2. (Îrg); îf ~ *tigă*) „Fel de friptură”. cf. MDA, s.v.

▪ engl. **beefsteak** [ˈbi:f ˈsteik] – s. „biftec, mușchi în sânge; o bucată subțire de carne de vacă, care poate fi prăjită sau pregătită la grill”. cf. DEA s.v.

a) Din punct de vedere fonetic, observăm o neconcordanță între redarea grafică a lexemului englezesc, comparativ cu modul de pronunție și de ortografiere în

¹³ În *Pseudo-Cynegeticos*, de A. I. Odobescu, este inserată forma **steeple-chăse** ce denotă o încercare de românizare lexică.

• „**Steeple-chăse** sistematic d-a curmezișul artelor vânătoarești. Uf! Să răsuflăm un moment subt umbrarul lui Kyr Ioniță Buzdrună” (A. I. Odobescu, *Pseudo-Cynegeticos*, București, Albatros, 1990, p. 5).

• „Un vârtej grozav mă cuprinsese în sânul celui **steeple-chasse** diavolesc; ochii îmi ieșea din cap, crierii mi se clătina ca o apă într-o garafă, șoldurile mă durea, dinții îmi clănțănea, urechile îmi țiuia” (Vasile Alecsandri, *Balta-Albă*, București, Minerva, 1984, p. 188).

¹⁴ „Scrisoarea XXX” (*Băile de la Ems*), op. cit., p. 339.

¹⁵ „Scrisoarea XXVIII” (*Pelerinagiu*) în *Păcatele tinerețelor*, op. cit., p. 334.

¹⁶ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM₂)*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Univers Enciclopedic, 2005, s.v.

limba română. Remarcăm că [i:] din limba engleză este redat în română, prin vocala anterioară, închisă, nerotunjită și palatală [i], iar diftongului englezesc [ei] îi corespunde în limba română, prin monoftongare, vocala anterioară, mijlocie, nerotunjită și palatală [e]. În limba română, accentul este situat pe vocala [i]: *bíftec*. [bífték]. În procesul transfonemizării de gradul al III-lea, consemnăm accentuarea cuvântului englezesc, prin două tipuri de accente și anume: unul principal ['bi:f] și altul secundar: ['steik]. Forma literară impune etimologia franceză directă și parțial pe cea germană. În **DEA**, este consemnat faptul că lexemul **beefsteak** este unul dintre cele mai timpurii anglicisme, care a pătruns în lexicul limbii române, odată cu lexemul **roastbeef**, prin intermediul limbii franceze, la mijlocul secolului al XIX-lea. Ulterior, prin contactul parțial cu limba germană, cuvântul a fost anglicizat și a fost transformat ocazional, într-un *lexem-substitut*.

b) Atât în limba engleză, cât și în limba română, lexemul discutat este substantiv ca parte de vorbire. În comparație cu alte dicționare: **MDA**, **DOOM**₂, unde lexemul **biftec** este substantiv neutru, **DAN** îi atribuie cuvântului și desinența -ă specifică unui substantiv de genul feminin, fapt ce indică și o posibilă formă de feminin: *biftecă*, gândită, probabil, prin analogie cu echivalentul semantic de genul feminin: *friptură*. Pluralul substantivului **biftec** este **biftecuri**. Fenomenul morfematic este transmorphemizare de gradul al III-lea.

c) Cuvântul **biftec** nu ridică probleme de asimilare semantică. În conformitate cu **DAN**, **biftec** are o etimologie multiplă: < fr. **bifteck**, engl. **beefsteak**. În limba franceză, semnificația cuvântului este aceeași ca în limbile română și engleză. În **MDA**, **biftec** are o etimologie unică, franțuzească: < fr. **bifteck**.

d)/e) Nu au fost identificate cuvinte derivate de la lexemul **biftec**. Sinonimul corespunzător lui **biftec** este *friptură*. Lexemul este specific domeniului gastronomic¹⁷.

Un alt cuvânt ce are etimon englez și pe care Constantin Negruzzi îl întrebuințează în „Scrisori” este **spleen**.

● „Ploile ce nu încetau făceau monotonă viețuirea la T. Ocnilor. Urâtul începuse, și **spleenul** nu era departe, când deodată se făcu un mare zgomot pîntre călugări. Ce era? – Ministrul cultului sosise”¹⁸.

● „Îmi zici că creez ziceri? Ce o să fac când îmi lipsesc cuvinte ca să-mi arăt ideile? Însă de vei căuta bine, vei vedea că și acele ziceri sunt sau românești uitate, sau împrumutate de la limbile surori. Și apoi, întru aceasta am urmat pildei altora, carii știu ce va să zică o limbă... Adio, domnul meu, urmă, luându-și capela, ești într-o zi de **spleen**, nu vrei să mă înțelegi. Sunt șerbul d-tale! – Dar, poet al dracului! Ț-am spus că sunt mai mulți croitori decât creatori, și...”¹⁹.

d.e.₅ ▪ **spleen** /splin/ s. n. „plictiseală, dezgust față de orice”. (< engl., fr. **spleen**), cf. **DAN**, s.v.

▪ **spleen** (angl.) [pron. splin] s. n., art. **spleenul** (splee-), cf. **DOOM**₂, s.v.

¹⁷ În loc de rozbifuri roze, de **biftecuri** sângeroase, de zarzavaturi fierte numai în apă și piperate, de plum puding negru și-ndesat, găsești ceea ce-ai putea găsi”... (I.O. Odobescu, *Scene istorice*, București, Editura „Ion Creangă”, 1970, p. 165).

¹⁸ „Scrisoarea XXVIII” (*Pelerinagiu*) în *Păcatele tinerețelor*, op.cit., p. 333.

¹⁹ „Scrisoarea XIV” (*Critică*), în *Păcatele tinerețelor*, op. cit., p. 282.

▪ **spleen** sn [At: AR (1841), 377/P: *splin*/V: (înv.) ~enă sf, **speen**/E: fr. **splin**, eg **spleen**] „Melancolie trecătoare, fără o cauză definită, caracterizată prin plictiseală și prin dezgust față de orice”. cf. **MDA**, s.v.

▪ engl. **spleen** [spli:n] s. 1. (anat.) „splină”; 2. (med. înv.) „ipohondrie, melancolie”; 3. (fig.) „spleen, ipohondrie, melancolie, proastă dispoziție, posomoreală, urât, plictis: ”to have the spleen” – „a fi melancolic, a suferi de spleen” etc.

4. „fiere, necaz, supărare, ciudă, pică, ură, dușmănie, vrăjmășie, mânie, răutate, excentricitate, capriciu, moft, ciudățenie, bizarerie” etc. cf. **DEA**, s.v.

▪ fr. **spleen** [splin] s. m. „melancolie, neurastenie, ipohondrie” etc., cf. **PLI**²⁰, s.v.

a) Din punct de vedere fonetic, semnalăm următoarea modificare vocalică:

• voc. engl. [i:] anterioară, închisă, nerotunjită, lungă → voc. rom. [i] anterioară, închisă, nerotunjită, palatală. Fenomenul fonetic constă în transfonemizare de gradul I. În **DEA**, este menționat faptul că lexemul **spleen** a fost perceput în secolul al XVIII-lea, ca un termen aproximativ medical (pentru *melancolie* – ca o consecință a inflamării splinei). Cu trecerea timpului, cuvântul a devenit mai rar folosit, dar în Germania, este frecvent întrebuințat cu sensurile de „capriciu, toană, fantezie, excentricitate”.

b) **Spleen** este un substantiv comun, abstract, de genul neutru.

c) Sensurile din limba engleză au fost asimilate în limba română. Lexemul **spleen** are o etimologie multiplă: < engl., fr. **spleen** (vezi *supra*). Sensurile pe care **spleen** le are în limba franceză sunt asimilate și în română. Fenomenul morfematic este transmorfemizare de gradul I.

În **DEA**, se afirmă că lexemul **spleen** [splin] a pătruns în lexicul limbii române, începând cu anul 1840 și că termenul a fost împrumutat prin contact direct, din limba franceză: < fr. **spleen**.

d)/e) Sinonimele parțiale formate de la lexemul **spleen** sunt: *melancolie*, *ipohondrie*, *plictiseală*, *dezgust*, *posomoreală*, *plictis*, *moft*, *capriciu* etc. Nu sunt înregistrate structuri hponimice, paronimice sau unități derivate ale cuvântului **spleen**²¹.

Un alt termen de origine engleză, utilizat în forma sa arhaică în „Scriitori” este **vist**.

Nu-mi mai bat capul de politică, și n-am nicio opinie. Nu sunt nici bun, nici rău. La biserică merg rar. Nici fac, nici primesc vizite. Vorbesc puțin. Nu știu nici mazurcă, nici valț. Nu joc nici stos, nici **vist**, nici preferanț.²²

d.e.6 ▪ **vist** s.n. „joc de cărți între patru persoane, având la bază bridge-ul”. (< engl., fr. **whist**), cf. **DAN**, s.v.

▪ **vist** s.n., cf. **DOOM**₂, s.v.

▪ **vist** s.n. vz **whist** sn [At: CR (1830), P: *uise*/V: vi ~ (înv.) **ui**~/S și: *wist*/P: *uist*/Pl:~/E: eg **whist**] „Joc cu 52 de cărți, *strămoș al bridgeului*, care se joacă în general între două persoane, trei sau patru contra două”. cf. **MDA**, s.v.

▪ **whist** [wist] s. „whist (joc de cărți)”, cf. **DEA**, s.v.

²⁰ *Petit Larousse Illustré (PLI)*, Paris, 1991, s.v. **spleen** [splin] n.m. „(mot angl., rate) (Litt.) Vague à l'âme, mélancolie”.

²¹ *Noul dicționar universal al limbii române (NDULR)* oferă pentru termenul **spleen**, următoarea contextualizare: „... **splinul** îmi abătuse sufletul, îmi întunecase mintea”. s.v.

²² „Scrisoarea II” (*Rețetă*), în *Păcatele tinerețelor*, op. cit., p. 231.

- a) Gradul transfonemizării este al II-lea. Substantivul **whist** a pătruns în lexicul limbii române, la mijlocul secolului al XIX-lea, în conformitate cu aserțiunile din **DEA**, având forma arhaică: **vist**.
- b) În română, lexemul **vist/whist** este un substantiv comun, de genul neutru.
- c) Lexemul **vist** are o etimologie multiplă: < engl., fr. **whist**, cf. **DAN**.
- d)/e) În calitate de sinonim parțial, menționăm lexemul **bridge**. Nu sunt înregistrate antonime, paronime, omonime, hiponime sau hiperonime formate de la lexemul **vist**.

IV. Concluzii

Anglicismele sunt folosite în stilul beletristic, după cum am încercat să exemplificăm în această lucrare, în secolul al XIX-lea, dar cu o oarecare moderație. Ele pătrund în vocabularul românesc pe filieră franceză. De exemplu, *beefsteak*, *roastbeef*. (De asemenea, aceste anglicisme au intrat și în limba germană).

Într-o etapă ulterioară, lexemele sunt supuse procesului de *anglicizare*, devenind ocazional, *lexeme-substitut*. Cuvintele selectate și analizate metodic, în funcție de nivelurile limbii române, și anume: fonetico-fonologic, morfologic și semantic, de exemplu: *fașionablu*, *jocheu*, *biftec* trec printr-un proces de transfonemizare de gradul al III-lea. Altele se încadrează în fenomenul transfonemizării de gradul al II-lea, de exemplu: *vist*, *omnibus*, iar alte lexeme, fiindcă sunt împrumutate din engleză, în română, păstrând aproximativ, aceeași formă grafico-sonoră, din limba de unde a fost exercitat împrumutul (engleza), în limba care a împrumutat cuvântul (româna), acestea se încadrează în fenomenul fonetic al transfonemizării de gradul I: *lord*, *miss* (Sheppart), *spleen*.

Unele lexeme sunt, din punct de vedere morfologic, substantive neutre: *fașionablu*, *vist*, *steeple-chase*, *beefsteak*, *spleen*, altele sunt substantive de genul masculin: *jocheu*, *lord* etc., iar altele, de genul feminin: *miss*, *biftecă*²³.

Cuvântul arhaic *fașionablu*, inserat în **DAN**, are forma *fașionabil*, -ă, -i, -e, ceea ce înseamnă că lexemul poate fi, în anumite contexte, chiar adjectiv, de genul masculin sau feminin, numărul singular sau, respectiv, plural.

Din punct de vedere semantic, lexemele analizate asimilează, în general, în limba română, sensurile cuvintelor din limba de unde a fost realizat împrumutul (engleza, franceza, germana etc.).

În critica literară, sunt voci care afirmă faptul că opera lui Constantin Negruzzi, „privită mai analitic în puterea ei de însămânțare, este astfel prefața însăși a culturii române din secolul al XIX-lea, unele direcții ale ei sărind chiar veacul”²⁴. De aceea, Nicolae Ciobanu continuă aserțiunea lui Vladimir Streinu afirmând că „C. Negruzzi este unul din marii noștri... contemporani”.

Opera lui C. Negruzzi poate fi studiată atât din punct de vedere literar, cât și din punctul de vedere al originii lexemelor pe care autorul le utilizează în conturarea unei epoci istorice, în descrierea unor locuri, în prezentarea unor obiceiuri specifice societății din secolul al XIX-lea etc. Acesta a constituit și obiectul lucrării noastre.

²³ Cf. **DAN**, s.v. *biftec*.

²⁴ Nicolae Ciobanu, în Postfața cărții *Păcatele tinerețelor*, op. cit., evidențiază că afirmația îi aparține criticului literar Vladimir Streinu.

BIBLIOGRAFIE

I. LUCRĂRI DE SPECIALITATE LEXICOLOGICĂ

Hriban (Buzatu), Mihaela, *Abordări lexematice engleze în limba română*, Iași, Pim, 2011.

Hriban, Mihaela, *Limba română. Limba engleză. Privire comparativă*, Iași, Pim, 2015.

II. LEXICOGRAFIE

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM₂)*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura „Univers Enciclopedic”, București, 2005.

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Micul dicționar academic (MDA)*, vol. I-IV, București, Univers Enciclopedic, 2001-2003.

Görlach, Manfred, *A Dictionary of European Anglicisms (DEA)*, Oxford University Press, 2005.

Marcu, Florin, *Dicționar actualizat de neologisme (DAN)*, București, Saeculum I.O, 2013.

Oprea, Ioan; Pamfil, Carmen-Gabriela; Radu, Rodica; Zăstroiu, Victoria, *Noul dicționar universal al limbii române (NDULR)*, București, Litera Internațional, 2006.

Petit Larousse Illustré (PLI), Paris, 1991.

III. IZVOARE

Negruzzi, Constantin, *Păcatele tinerețelor*, București, Minerva, 1986.

IV. WEBOGRAFIE

https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Constantin_Negruzzi (consultat vineri, 7 august 2020, ora: 13.10).